

Jan Paleček a kolektiv autorů

Model osvojování

STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE, spolek

Praha

2017

Tento model byl vydán v rámci projektu „Centrum podpory náhradní rodinné péče II“ díky finanční podpoře Nadace Sirius. Více informací o projektu a dalších publikacích naleznete na www.nahradnirodina.cz a www.centrumpodpory.cz.

Děkujeme Nadaci Sirius za finanční a dlouhodobou podporu aktivit směřujících ke zlepšení péče o ohrožené děti v České republice.

Model osvojování

© Mgr. Jan Paleček; PhDr. Věduna Bubleová; Alena Vávrová; Mgr. David Kocman, M.A., Ph.D.; JUDr. Hana Nová; JUDr. Helena Svobodová; PhDr. Hana Pazlarová, Ph.D.; Mgr. Bc. Jana Klinecká, DiS.; MUDr. Pavel Biskup; Mgr. Filip Vyskočil; Mgr. Ondřej Bouša

© STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE, spolek, Praha 2017

Vydalo STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE, spolek
Jelení 91, 118 00 Praha 1
info@nahradnirodina.cz
www.nahradnirodina.cz

Odborná garantka: PhDr. Věduna Bubleová
Jazyková korektura: Zuzana Straková

Obsah

1. OSVOJOVÁNÍ A POTŘEBA ZMĚNY	4
1.1 SOUVISLOSTI VZNIKU MODELU OSVOJOVÁNÍ	4
1.2 PODNĚTY PRO MODELOVÁNÍ RÁMCE A PROCESU OSVOJOVÁNÍ.....	5
2. PROBLÉMY A NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ	8
2.1 CELKOVÝ RÁMEC OSVOJOVÁNÍ.....	8
2.2 PROCES OSVOJOVÁNÍ.....	10
3. MODEL OSVOJOVÁNÍ	14
3.1 MODEL CELKOVÉHO RÁMCE OSVOJOVÁNÍ.....	14
3.2 MODEL PROCESU OSVOJOVÁNÍ	15
4. ZÁVĚR.....	17
POUŽITÉ ZDROJE.....	18
PŘÍLOHA – INFORMACE O ČLENECH PRACOVNÍ SKUPINY PRO MODEL OSVOJOVÁNÍ	20

1. OSVOJOVÁNÍ A POTŘEBA ZMĚNY

1.1 SOUVISLOSTI VZNIKU MODELU OSVOJOVÁNÍ

Osvojení je jednou z možností náhradní péče pro dítě, které nemůže zůstat se svou vlastní rodinou. Ale na rozdíl od pěstounské péče, která je profesionální a státem podporovanou formou náhradní rodinné péče v rámci sociálně-právní ochrany dětí, je osvojení založeno na právní fikci běžné rodiny, kdy došlo k „přijetí cizí osoby za vlastní“ (zákon č. 89/2012 Sb., § 794). V právním pohledu se osvojené dítě stane členem běžné rodiny, která se sociálně-právní ochranou nemá nic společného. Tato jasná hranice mezi osvojitelskou rodinou a náhradní rodinnou péčí v systému sociálně-právní ochrany se nicméně jak v zahraničí, tak v České republice v poslední době rozostřuje.

Středisko náhradní rodinné péče se dlouhodobě věnuje podpoře osvojitelských rodin, kromě toho se ale také zabývá systémovými aspekty náhradní rodinné péče – jak pěstounské, tak osvojitelské. Zatímco pěstounské péči se dostalo velké pozornosti politiků, laické i odborné veřejnosti a novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí z roku 2013 stanovila systém financování „provázení“ pěstounských rodin, osvojení zůstalo do jisté míry stranou. Zákon sice ukládá krajským úřadům povinnost zajišťovat „osvojitelům [...] poradenskou pomoc související s osvojením dítěte [...], zejména v otázkách výchovy“ (zákon č. 359/1999 Sb., § 11, čl. 2, odst. c), praxe je však taková, že po soudním rozsudku o osvojení nemají orgány sociálně-právní ochrany na specializovanou podporu osvojitelských rodin kapacitu a adoptivní rodiny se z jejich hledáčku většinou vytratí (Paleček 2017). Případná podpora osvojitelských rodin tak zůstává na neziskových organizacích, aniž by stát nějakým způsobem vytyčil této podpoře rámec, včetně způsobu jejího financování (Paleček 2014, 2015, Konečná a kol. 2016) a – jak ukazuje další analýza Střediska – aniž by stát vůbec definoval jasnější politiku osvojení dětí a souvislost osvojení se sociálně-právní ochranou (Paleček 2017).

Středisko se proto rozhodlo v rámci projektu „Centrum podpory náhradní rodinné péče II“, podpořeného Nadací Sirius,¹ věnovat důkladnější analýze historie a současného stavu osvojení (nejen) v České republice a modelování toho, jak by rámec a proces osvojení měl do budoucna vypadat.

Výstupem analýzy historie a současného stavu osvojení jsou výzkumné zprávy o osvojení v České republice, v Anglii, Dánsku (Kocman a Paleček 2017, Paleček 2017)² a také zmapování situace v oblasti podpory osvojitelských rodin v ČR na „kulatých stolech“ pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí z krajských úřadů, z obcí s rozšířenou působností a pracovníků neziskových organizací ve 13 krajích ČR, které proběhly v roce 2016 (Konečná a kol. 2016, Novák 2016). Středisko také vypracovalo právní analýzy legislativy spojené s osvojením dětí v Anglii, Dánsku a ČR (Vyskočil 2015a, b, 2016).

---

¹ Viz <http://centrumpodpory.cz/projekty-v-oblasti-nrp/centrum-podpory-nrp-ii/o-projektu>.

² V plánu je také studie o osvojení v Rakousku.

Podněty z těchto výzkumných a mapovacích aktivit pak sloužily jako podklad pro činnost pracovní skupiny, která se od června do října 2017 třikrát sešla, aby na těchto setkáních a v mezidobí intenzivně pracovala na modelu osvojování. Na činnosti multidisciplinární pracovní skupiny se podíleli tyto kolegyně a kolegové: Mgr. Jan Paleček; PhDr. Věduna Bubleová; Alena Vávrová; Mgr. David Kocman, M.A., Ph.D.; JUDr. Hana Nová; JUDr. Helena Svobodová; PhDr. Hana Pazlarová, Ph.D.; Mgr. Bc. Jana Klinecká, DiS.; MUDr. Pavel Biskup; Mgr. Filip Vyskočil a Mgr. Ondřej Bouša. Za jejich angažovanost a úsilí jim srdečně děkujeme.³

Předkládaný dokument zpřehledňuje jednotlivé problémy v systému a procesu osvojování a současně přináší návrhy konkrétních řešení (kapitola 2 – Problémy a navrhovaná opatření). Především ale (v kapitole 3 – Model osvojování) přichází s představou, jak by měl vypadat rámec a proces osvojování dětí v mimorodinných adopcích. Model osvojování je určen pro debatu odborné, laické i politické veřejnosti a bude šířen v rámci projektu „Centrum podpory náhradní rodinné péče II“ a v rámci dalších souvisejících aktivit.

1.2 PODNĚTY PRO MODELOVÁNÍ RÁMCE A PROCESU OSVOJOVÁNÍ

Osvojení je proměnlivý sociální a historický fenomén, který v různých kontextech naplňoval odlišné role: adopce byla zdrojem levné pracovní síly pro zajištění domácnosti; jindy byla chápána jako služba pro bezdětné páry, které chtěly rozšířit rodinu; umožňovala také zvládat chudobu a řešila problém opuštěných či nechtěných dětí. Nejnověji se adopce – zvláště v anglosaských zemích – stala jedním z nástrojů sociální politiky a možností naplnit potřeby dětí umístěných mimo rodinu. Takové pojetí a praxe osvojování nadřazuje zájmy a potřeby dětí zájmům a potřebám ostatních aktérů (Kocman a Paleček 2017: 4).

Vývoj v Anglii a Dánsku ukazuje, že „adopce se v nich ve 20. století přeorientovala z privátní praxe do regulované sféry veřejného zájmu a že se postupně propojovala se sociální prací a obecně s pomáhajícími profesemi – stala se jedním z nástrojů, který pomáhající profese v práci s ohroženými dětmi používají, po adoptivních rodičích jsou čím dál víc vyžadovány speciální, svým způsobem ‚profesionální‘ dovednosti a v poslední době se adoptivní rodiny díky rozvoji postadopčních služeb v rostoucí míře stávají i cílem specializovaných intervencí sociální či terapeutické práce“ (Kocman a Paleček 2017: 83). Postadopční podpora se stává standardem (Kocman a Paleček 2017).

I u nás se adopce pohybují „v silovém poli pomáhajících profesí a sociálně-právní ochrany dětí. Na jedné straně je zřejmé, že se jim adopce přibližují. Zároveň z tohoto pole mají adopce tendenci také unikat. Tyto dva směry jsou v praxi osvojování přinejmenším od 60. let minulého století neustále přítomné. V 60. letech, kdy se prakticky všechny děti do mimorodinných adopcí dostávaly skrze systém sociálně-právní ochrany dětí (přes ústavy), adoptivní rodiny po soudním rozhodnutí o osvojení z dosahu sociálně-právní ochrany dětí zmizely a případné další kontakty s ní se odvíjely od jejich ochoty takové kontakty udržovat. To do značné míry platí dodnes. Zároveň se ale víc a víc mluví o potřebě příprav, pečlivého výběru adoptivních rodin, o postadopčních službách, metodicky se rozvíjejí přípravy

---

³ Medailonky jednotlivých členů pracovní skupiny jsou v příloze na konci dokumentu.

budoucích osvojitelů a řada organizací i po právním aktu osvojení s adoptivními rodinami systematicky pracuje“ (Paleček 2017: 48). Pro zajištění specializovaných služeb pro osvojitelské rodiny však „nebyl vytvořen žádný systémový nástroj k financování, tak jak se tomu stalo v případě péče pěstounské“, a mezi profesionály se vedou diskuse o tom, „zda je osvojení blíží pěstounské péči, nebo rodině vzniklé přirozenou cestou“, přestože „děti, které jdou v současné době do osvojení, se charakteristikami blíží spíš dětem vhodným do pěstounské péče“ (Konečná a kol. 2016: 14). Jde o děti starší, které za sebou mohou mít traumatické zážitky, děti s různými handicapy, často jde o děti narozené matce závislé na návykových látkách, hledají se osvojitelé i pro sourozenecké skupiny apod. Osvojitelé tak „často řeší zcela specifické problémy dítěte, podobně jako je tomu v jiných typech náhradní rodinné péče (práce s traumaty a ztrátami dítěte, následky pobytu dítěte v ústavním zařízení, témata identity a kořenů dítěte atd.). ‚Následné‘ intenzivní služby pro osvojitele jsou však výjimkou (neexistuje systémový způsob jejich financování)“ (Institut projektového řízení 2017: 89). Nedostupnost podpory pro osvojitele proto někdy dokonce vede i k tomu, že původně osvojitelská rodina změní záměr dítě adoptovat a stane se rodinou pěstounskou, která má podporu garantovanou (Paleček 2017). S návrhem poskytovat „garantované služby“ kromě pěstounských rodin i dalším „osobám pečujícím o dítě v cizí péči včetně osvojitelů“ přinesl již dokument SocioFaktoru v roce 2015 (SocioFaktor 2015: 175). V české veřejné debatě zatím také chybí téma otevřených adopcí, které jsou například v Anglii již běžně praktikované (Kocman 2017). Otevřená adopce samozřejmě rovněž problematizuje status osvojitelské rodiny jako rodiny běžné (a stejně tak je reakcí na tuto problematizaci) a zároveň otevírá větší prostor pro práci s někdy komplikovanou identitou osvojeného dítěte.

Vedle směřování k dlouhodobému propojení pomáhajících profesí a sociálně-právní ochrany dětí s osvojováním však současně existuje i praxe, která se tomu všemu částečně nebo zcela vyhýbá. Proces osvojování je totiž velmi komplikovaný a zbytečně zpomalovaný. Proces příprav, posuzování a schvalování žadatelů nemá jasně stanovené termíny a trvá i v řádu několika let. Proces dále zpomaluje neustálá judikatura, ale také administrativně-procesní momenty a aktuální okolnosti soudních řízení, jako jsou lhůty na přepsání rozsudku a momentální vytíženost zapisovatelky, vytíženost soudce apod. (Paleček 2017). Stejně tak se průběh osvojování prodlužuje kvůli některým ustanovením zákona, jako je např. tříměsíční lhůta na odvolání souhlasu s osvojením (zákon č. 89/2012 Sb., § 817, odst. 1) nebo nutnost jmenovat opatrovníka, pokud soud rozhodne, že k osvojení není třeba souhlasu obou rodičů, aniž by bylo jasné, čím opatrovník to má být (zákon č. 89/2012 Sb., § 821, odst. 2). Tento prvek prodlužuje celé soudní řízení, ale také jde proti úmyslu zákonodárce.⁴ V českém systému a procesu osvojování chybí jasně stanovené a přiměřené lhůty sociálně-právní ochrany, které by celý proces v zájmu zajištění trvalého rodinného prostředí pro dítě (a v tomto případě i v zájmu budoucích osvojitelů) strukturovaly, zpřehledňovaly a tím činily více předpověditelným.

---

⁴ Pokud by byl opatrovníkem jmenován někdo, kdo například hájí zejména budoucí práva biologických rodičů „s přihlédnutím kupř. k tomu, že nelze do budoucna předpokládat jejich vztah k rodičovství, jejich budoucí možné nároky na vyživovací povinnost dětí vůči rodičům atp.“, mohl by osvojení zamítnout; přitom však „jen těžko lze předpokládat, že zákon směřoval právě k takové masivní ochraně zájmů rodičů, která by mohla zmařit zamýšlené osvojení i tehdy, kdy soud vyslovil, že jednání rodičů vůči dětem bylo zavrženíhodné, neslučující se s hodnotami naší společnosti, a proto rodiče nebudou účastníky řízení o osvojení“ (Nová, v tisku).

V situaci, kdy se proces osvojování od příprav zájemců přes soudní rozhodování často neúměrně a nepredikovatelně protahuje, hledají zájemci o osvojení cesty, jak se k osvojení dostat rychleji. A využívají k tomu některých prvků systému, především tzv. adresného souhlasu. Jde o to, že se páry či jednotlivci toužící po dítěti někdy stanou touto cestou osvojiteli, aniž by prošli přípravným kurzem a schvalováním a zprostředkováním. Tedy aniž by prošli procesy, v nichž chce stát (vedle soudního rozhodování) garantovat ochranu zájmů dítěte. Adopce tímto způsobem „ze sociálně-právní ochrany dětí vypadávají a dostávají se do šedé zóny, nekontrolované státem a sociální politikou, a někdy i překračují zákonnou hranici, která vymezuje obchod s dětmi“ (Paleček 2017: 48). V některých případech dochází dokonce ke skrytému osvojování cizí osobou pod zástěrkou prohlášení zájemce o osvojení – muže – za biologického otce (Paleček 2017). Ve všech těchto případech se zájem dítěte dostává na druhou kolej, osvojení se neděje primárně kvůli dítěti, ale kvůli tomu, že existuje poptávka (ze strany zájemců o adopci) a nabídka (ze strany biologických rodičů). Podle občanského zákoníku přitom musí být osvojení nezletilého „v souladu s jeho zájmy“ (zákon č. 89/2012 Sb., § 795). „Zároveň však neexistuje jasná politika adopcí, která by definovala, k čemu vlastně adopce slouží a jaké má mít místo v sociálně-právní ochraně dětí. Z analýzy praktického fungování adopční praxe plyne, že do praxe osvojování vstupují také zájmy adoptivních či biologických rodičů, které mohou být se zájmy dítěte v napětí. Uspokojování potřeby bezdětných párů mít dítě je neoddiskutovatelnou součástí adopční praxe, jež jednak naplňování zájmu dítěte umožňuje, ale někdy také omezuje; tato potřeba, resp. její využití při osvojování však nemá v sociální politice jasně pojmenované místo“ (Paleček 2017: 44). **Je potřeba, aby stát politiku osvojování a její smysl definoval.**

2. PROBLÉMY A NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ

Následující kapitola zpřehledňuje jednotlivé problémy v systému a procesu osvojení a přináší návrhy konkrétních řešení.

2.1 CELKOVÝ RÁMEC OSVOJOVÁNÍ

PROBLÉM: Nejasný smysl osvojení.

- Neexistuje jasná státní politika osvojení.
- Chybí veřejná (odborná, laická i politická) debata o smyslu adopcí (nástroj SPOD, i pro starší děti, primární je zájem dětí, otevřené adopce, ...).
- V novém občanském zákoníku se mísí osvojení nezletilých a zletilých, adopce není definována jako institut náhradní rodinné péče.
- Přístup „hledáme rodiče pro děti (a to včetně dětí starších a sourozeneckých skupin)“ není všeobecně sdílený, v praxi jde často o hledání „dítěte pro rodiče“ (osvojení = přijmu zdravé miminko), nedaří se osvojit děti se zdravotním postižením, z menšin.

OPATŘENÍ: *Definovat smysl osvojení primárně jako naplnění zájmů a potřeb dítěte, které nemohlo zůstat v péči biologických rodičů.*

- *V zákoně definovat osvojení jako nástroj / jeden ze způsobů sociálně-právní ochrany, používaný pro nalezení a vytvoření trvalého rodinného prostředí pro děti, které ani po intenzivní snaze o sanaci rodiny nemohou zůstat v péči biologických rodičů.*
- *Doplnit § 794 NOZ („Osvojením se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní“) následujícím textem: „... a vytvoření vhodného náhradního rodinného prostředí pro děti, které nemohou zůstat v péči biologických rodičů.“*
- *V NOZ odlišit osvojení zletilého od osvojení nezletilého.*
- *V zákoně definovat otevřené adopce.*
- *Při přípravných kurzech pracovat s představami budoucích osvojitelů o smyslu adopce a definovat smysl osvojení primárně jako naplnění zájmů a potřeb dítěte, které nemohlo zůstat v péči biologických rodičů (a současně respektovat zájem osvojitelů, kterým je naplnění rodičovských potřeb).*

PROBLÉM: Systém je roztříštěný.

- Pod MPSV patří orgány sociálně-právní ochrany dětí a osoby pověřené sociálně-právní ochranou, sociální služby (např. domovy pro osoby se zdravotním postižením, kam jsou někdy umísťovány děti) a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.
- Pod MŠMT spadají diagnostické ústavy, dětské domovy, výchovné ústavy a dětské domovy se školou.
- Pod MZ patří kojenecké ústavy a dětské domovy pro děti do tří let věku.
- Metodické vedení MPSV nefunguje dostatečně, jednotlivé kraje si vytvářejí vlastní systém a metodiky. Orgány sociálně-právní ochrany dětí v jednotlivých krajích tak fungují velmi odlišně.

OPATŘENÍ: Sjednotit systém.

- *Sloučit náhradní péči (včetně osvojení) pod rezortem sociálních věcí: na MPSV by měl existovat odbor pro náhradní péči, který by sjednocoval, supervidoval a garantoval praxi osvojení (a náhradní péče obecně).*

PROBLÉM: Roztříštěnost právních úprav.

- *Adopci se věnuje několik zákonů: NOZ, ZSPOD, zákon o registrovaném partnerství.*

OPATŘENÍ: Sjednotit legislativu.

- *Osvojení by mělo být řešeno v jednom zákoně.*

PROBLÉM: Systém funguje pomalu a motivuje k obcházení sociálně-právní ochrany, v důsledku funguje víc v zájmu osvojitelů než dětí.

- *Proces osvojování trvá příliš dlouho, což jde proti zájmu dítěte na co nejrychlejší nalezení trvalého a stabilního prostředí.*
- *Zdlouhavost příprav, schvalování a zprostředkování (párování) motivuje zájemce o adopci k tomu, aby se těmto procesům vyhýbali s pomocí tzv. adresného souhlasu s osvojením (zákon č. 359/1999 Sb., § 20, čl. 3, odst. a, bod 1); část adopcí se tak odehrává do značné míry mimo dohled OSPOD a primárně v zájmu osvojitelů; v některých případech se zřejmě jedná i o obchod s dětmi.*
- *V krajních případech je systém obcházen tak, že se zájemce o osvojení nepravdivě prohlásí za otce dítěte a dohodne se s matkou, že se dítěte vzdá; i zde se pravděpodobně přinejmenším v některých případech jedná o obchod s dětmi.*

OPATŘENÍ: Předcházet tomu, aby byl systém obcházen.

- *Začlenit tzv. adopce prováděné na základě tzv. adresného souhlasu do systému osvojování a sociálně-právní ochrany, tak aby pro jejich účastníky platila stejná nebo obdobná pravidla jako pro ostatní žadatele o adopci.*
  - *Zrychlit proces osvojování (přípravy, schvalování a zprostředkování) pro žadatele o osvojení.*
  - *Nabízet výhody účasti v systému (podpora osvojitelských rodin v procesu výchovy).*
  - *Stanovit právní a metodický rámec pro náhradní mateřství, babyboxy a utajené porody.*
-

2.2 PROCES OSVOJOVÁNÍ

Vstup dítěte do procesu

PROBLÉM

- Souhlas s osvojením musejí rodiče podávat u soudu, což pro ně může být bariéra, a i když se chtějí dítěte vzdát, souhlas oficiálně neudělí, což celý proces pozdrží.
- Na odvolání souhlasu je lhůta 3 měsíce, což v rozporu se zájmem dítěte proces zdržuje. Upřednostňuje se tak zájem biologických rodičů před zájmy dítěte.
- Matka pod 16 let nemůže dát souhlas s osvojením (§ 811 NOZ), dítě pak na platný souhlas s osvojením musí čekat v náhradní péči. Ochrana zájmů nezletilých dětí – rodičů je tu upřednostněna před ochranou zájmů jejich nezletilých dětí – novorozenců.

OPATŘENÍ

- *Uzákonit možnost podat souhlas s osvojením také na OSPOD, matrice či u notáře.*
- *Lhůtu na odvolání souhlasu s osvojením zkrátit pouze na 1 měsíc.*
- *Změnit formulaci zákona v § 811 NOZ na: „Je-li toho schopna podle stupně své inteligenční a mravní způsobilosti, může dát souhlas i matka mladší 16 let.“ Soud se zabývá vyspělostí rodiče a jeho souhlas s osvojením může odmítnout, shledá-li, že rodič není schopen svoje jednání pochopit a do budoucna vyhodnotit.*

Soudní řízení a rozhodnutí o umístění dítěte mimo rodinu

PROBLÉM

- Malé děti (i v nejranějším věku) jsou stále umísťovány do ústavů, a to i na časově neomezené období; jsou ohroženy poruchou citové vazby.

OPATŘENÍ

- *Zkvalitňovat systém pěstounské péče, včetně pěstounské péče na přechodnou dobu jako alternativy péče ústavní.*
- *Uzákonit spodní věkovou hranici (7 let) pro umísťování dětí do ústavů.⁵*

Intervence OSPOD a pověřených osob

PROBLÉM

- Nedostatečná sanace biologické rodiny.
- Sanace nemá jasně stanovená pravidla – chybí kritéria pro její poskytování a ukončování, není určen časový rámec, dokdy má sanace se záměrem návratu dítěte do rodiny probíhat, aby to ještě bylo v zájmu dítěte; chybí jasná kritéria pro vyhodnocování situace dítěte.

OPATŘENÍ

- *Pověřené osoby mají v popisu práce intenzivní sanační práci s biologickou rodinou, hledají možnosti, jak dítě u rodičů udržet.*
- *Stanovit lhůty, dokdy má sanace se záměrem návratu dítěte do rodiny probíhat, aby to ještě bylo v zájmu dítěte; stanovit jasná kritéria pro vyhodnocování situace dítěte.*

⁵ Spoluautorky tohoto modelu, JUDr. Hana Nová a JUDr. Helena Svobodová, se s návrhem tohoto opatření neztotožňují.

PROBLÉM

- Budoucí osvojitelé, kteří dostanou od biologických rodičů tzv. adresný souhlas, tj. souhlas „k osvojení dítěte předem s určením pro určitou osobu jako osvojitele“ (zákon č. 359/1999 Sb., § 20), nejsou zařazeni do evidence žadatelů (pokud již dříve sami nepodali žádost a neprošli hodnocením) a vyhnou se tím jak procesu přípravy, tak posuzování.
- Někdy také dochází ke skrytému osvojování cizí osobou pod zástěrkou prohlášení zájemce o osvojení – muže – za biologického otce.
- V některých případech jde pravděpodobně i o obchod s dětmi, kdy si budoucí osvojitelé dohodnou s biologickými rodiči adresný souhlas, resp. prohlášení otcovství, za úplatu.
- Ve všech výše uvedených situacích se zájem dítěte dostává na druhou kolej, osvojení se neděje primárně kvůli dítěti.

OPATŘENÍ

- *Budoucí osvojitelé, kteří dostanou adresný souhlas k osvojení od biologických rodičů, musejí rovněž projít procesem přípravy a posuzování (pokud jimi již dříve neprošli).*

Přípravný kurz a posuzování žadatelů a zařazení do evidence žadatelů

PROBLÉM

- Různá kvalita přípravných kurzů (v každém kraji je to jinak – obsah i forma).
- Chybí povinné přípravy žadatelů o další dítě.
- Chybí financování krajů na přípravné kurzy.
- V případě souhlasu „k osvojení dítěte předem s určením pro určitou osobu jako osvojitele“ (zákon č. 359/1999 Sb., § 20) osvojitelé přípravným kurzem vůbec neprojdou.
- Nejasná kritéria výběru osvojitelů.
- Různé systémy posuzování žadatelů o adopci.
- Dlouhé čekací doby na posuzování, přípravy a schválení výběru.

OPATŘENÍ

- *Zavést závazný „Standard kvality příprav a posuzování“, který zahrnuje celý proces posuzování žadatelů o osvojení včetně kritérií pro schvalování a určuje, zda mají přípravné kurzy probíhat společně pro žadatele o pěstounskou péči a o adopci.*
- *Zastřešující orgán (MPSV) metodicky vede psychology a sociální pracovníky pro oblast adopcí a garantuje kvalitu příprav a posuzování.*
- *Přípravu a posuzování provádět i u žadatelů o další dítě a přípravu přizpůsobit individuálním potřebám těchto žadatelů.*
- *Přípravu a posuzování provádět i u osvojitelů určených předem rodiči dítěte (tj. v případě tzv. adresného souhlasu).*
- *Zavést celostátní systém financování přípravných kurzů (např. formou dotace krajským úřadům).*
- *Zavést závazné termíny na přípravu, posuzování a schvalování osvojitelů.*

Párování

PROBLÉM

- Chybí celostátní úroveň zprostředkování osvojení: žadatelé ani děti k adopci nejsou centrálně evidováni, mezikrajová spolupráce je zdoluhavá, někdy ani neprobíhá.
- V případech tzv. adresného souhlasu má sice biologický rodič povinnost o předání dítěte informovat OSPOD, OSPOD však nemá povinnost provést v rodině budoucích osvojitelů šetření ani vývoj dítěte v rodině nijak monitorovat.

OPATŘENÍ

- *Zprostředkování osvojení probíhá na krajské i na celostátní úrovni (zajišťuje MPSV).*
- *Zřídit centrální registr žadatelů o osvojení, přístupný i z jednotlivých krajů.*
- *Zřídit centrální registr dětí k osvojení, přístupný i z jednotlivých krajů.*
- *V případě adresného souhlasu provede OSPOD v rodině zájemců o osvojení šetření a rodinu dále monitoruje.*

Soudní řízení o umístění do péče před osvojením

PROBLÉM

- Dlouhá lhůta pro vyslovení nezájmu v § 820 NOZ (celkem 6 měsíců).
- Péče „pečující osoby“ není podle § 953 NOZ péčí před osvojením, to však odporuje úmyslu zákonodárce; paragraf je nadbytečný.
- Některé soudy se brání umístování do péče zájemců o osvojení předběžným opatřením; každý soud chce jiné podklady, podklady nejsou vždy náležitě orgánem SPOD zpracované.
- Doba rozhodování o umístění do péče před osvojením se liší soud od soudu v závislosti na praxi a aktuální situaci konkrétního soudu a také v závislosti na úrovni spolupráce OSPOD se soudem.

OPATŘENÍ

- *Lhůtu pro vyslovení nezájmu zkrátit na 3 měsíce (§ 820 NOZ).*
- *Zrušit § 953 NOZ o svěřeni dítěte do osobní péče pečující osoby.*
- *Sjednotit judikaturu ohledně umístování do péče zájemců o osvojení předběžným opatřením; žádosti o umístování do péče zájemců o osvojení předběžným opatřením musí orgány SPOD náležitě připravovat.*
- *Stanovit lhůty, resp. upravit zákon tak, aby proběhlo soudní řízení do půl roku od umístění mimo rodinu.*

Soudní řízení o osvojení

PROBLÉM

- Opatrovník jmenovaný pro udělení souhlasu s osvojením (§ 821, odst. 2 NOZ):
  - protahuje proces osvojování: musí být jmenován, jmenování musí nabýt právní moci, pokud souhlas opatrovník udělí, má 3 měsíce na jeho odvolání;
  - není jasné, pro koho by měl být, či má hájit zájmy (dítě už opatrovníka má);
  - může zcela zablokovat osvojení proti zájmu dítěte.
- Osvojení se stává po 3 letech automaticky nezrušitelné. Lhůta 3 let nemá žádné opodstatnění.

OPATŘENÍ

- *Odstranit § 821 NOZ (opatrovník jmenovaný pro udělení souhlasu s osvojením).*
- *Dítě nad 12 let má mít právo odvolat svůj souhlas ve stejné lhůtě jako adoptivní rodiče.*

- *Vést veřejnou a odbornou debatu o zrušitelnosti a nezrušitelnosti osvojení s ohledem na zájmy dítěte a koncept trvalosti péče.*

Výchova v osvojitelské rodině

PROBLÉM

- Chybí postadopční (zdravotní a psychosociální) služby.
- Chybí systém informování dětí o jejich biologické rodině.
- Osvojitelé někdy neinformují děti o tom, že jsou osvojené, nevědí, jak na to, nebo nechtějí.
- V legislativě, ale i ve veřejné debatě absentuje téma otevřených adopcí.
- Pedagogové a zdravotníci se neorientují v otázkách náhradní rodinné péče.

OPATŘENÍ

- *Stanovit a zavést povinný monitoring (pravidelné podpůrné konzultace) osvojitelských rodin; o rozsahu a intervalech tohoto monitoringu je potřeba vést debatu.*
- *Zřídit krajská interdisciplinární centra pro rodiny s dětmi v náhradní rodinné péči:*
  - *širší a dostupná nabídka postadopčních služeb;*
  - *návaznost PAS na přípravy;*
  - *poradenství pro dospělé osvojence.*
- *Pracovat s biologickou rodinou i poté, co bylo dítě osvojeno.*
- *Zavést centrální systém schraňování informací o biologické rodině, aby děti měly možnost zjistit informace o svojí původní rodině.*
- *Zajistit, aby děti byly vhodným způsobem informovány o tom, že jsou osvojené (učit to osvojitele v přípravných kurzech a v postadopčních službách).*
- *Vést veřejnou a odbornou debatu o otevřených adopcích.*
- *Zajistit, aby se k pediatrům dostala informace o tom, že dítě v jejich péči je osvojené (např. motivováním osvojitelů v rámci postadopčních služeb k tomu, aby pediatry informovali).*
- *Vzdělávat pedagogy a zdravotnické pracovníky v problematice náhradní rodinné péče.*

3. MODEL OSVOJOVÁNÍ

Model, který naleznete v této kapitole, popisuje, jak by měl vypadat rámec osvojení. Formuluje smysl mimorodinného osvojení primárně jako naplnění zájmů a potřeb dítěte, které nemohlo zůstat v péči biologických rodičů, a klade nárok na efektivitu procesu. Rovněž definuje, jaký by měl být proces osvojení: určuje klíčové momenty procesu a popisuje, jaké aktivity by se měly v celém procesu odehrávat a jaké by mělo být právní a institucionální nastavení.

Model vychází ze čtyř principů:

- 1) Smyslem mimorodinného osvojení je primárně naplnění zájmů dítěte.
- 2) Mimorodinné osvojení je jedním ze způsobů sociálně-právní ochrany, jak dítěti zajistit trvalé rodinné prostředí.
- 3) Pravidla sociálně-právní ochrany se vztahují na všechny případy mimorodinných osvojení.
- 4) Mimorodinné osvojení je celoživotní proces, který nekončí právním aktem osvojení.

3.1 MODEL CELKOVÉHO RÁMCE OSVOJOVÁNÍ

Smyslem mimorodinného osvojení je primárně naplnění zájmů a potřeb dítěte, které nemohlo zůstat v péči biologických rodičů

- Osvojení je nástroj / jeden ze způsobů sociálně-právní ochrany, používaný pro nalezení a vytvoření trvalého rodinného prostředí pro děti, které ani po intenzivní snaze o sanaci rodiny nemohou zůstat v péči svých biologických rodičů.
  - Tento nástroj využívá a respektuje zájem osvojitelů, kterým je naplnění rodičovských potřeb, zároveň jejich potřeby a zájem neupřednostňuje před potřebami a zájmem dítěte.
-

Systém osvojení je efektivní

- Proces je maximálně rychlý, vede k co nejvčasnějšímu nalezení vhodného trvalého řešení pro dítě.
- Nabízí a poskytuje podporu osvojitelským rodinám.
- Monitoruje vývoj osvojitelské rodiny.
- Nabízí a poskytuje podporu biologickým rodinám, které daly souhlas k osvojení nebo jejichž dítě jim bylo odebráno a osvojeno jinou rodinou.

3.2 MODEL PROCESU OSVOJOVÁNÍ

Vstup dítěte do procesu

- Rodiče dítě zanedbávají či ohrožují.
- Rodiče se rozhodnou o dítě nepečovat (dají dítě do babyboxu, dají obecný nebo adresný souhlas s osvojením, neprojevují zájem).
- OSPOD podá návrh na umístění dítěte mimo rodinu.

Soudní řízení a rozhodnutí o umístění dítěte mimo rodinu

- Umístění dítěte mimo rodinu předběžným opatřením (do pěstounské péče na přechodnou dobu, do pěstounské péče dlouhodobé, event. již do péče zájemců o osvojení v případě tzv. přímé adopce podle § 823, čl. 1 NOZ).

Intervence OSPOD a pověřených osob

- Existují kritéria pro poskytování a ukončování sanace biologické rodiny a kritéria pro vyhodnocování situace dítěte.
- S biologickou rodinou probíhá intenzivní sanační práce, hledají se možnosti, jak dítě u rodičů udržet.
- První vyhodnocení situace proběhne do 1 měsíce od umístění dítěte mimo rodinu, jsou stanoveny různé varianty budoucí péče o dítě (návrat k rodině, pěstounská péče, poručnictví, osvojení, ...).
- Druhé vyhodnocení situace proběhne do 3 měsíců od prvního vyhodnocení a je-li to v zájmu dítěte, je navrženo osvojení.

Vstup budoucích osvojitelů do procesu

- Budoucí osvojitelé podají žádost o zařazení do evidence žadatelů nebo dostanou adresný souhlas k osvojení od biologických rodičů.

Přípravný kurz a posuzování žadatelů a zařazení do evidence žadatelů

- Příprava, posuzování a výběr žadatelů o osvojení probíhají podle jednotně stanoveného „Standardu kvality příprav a výběru žadatelů“.
- Příprava, posuzování a výběr se vztahuje i na osvojitele určené předem rodiči dítěte (tzv. adresným souhlasem s osvojením). Pokud jsou adresným souhlasem určení příbuzní nebo osoby z blízkého sociálního okruhu biologických rodičů, příprava se tomu přizpůsobuje.
- Příprava, posuzování a výběr se vztahuje i na pěstouny, kteří chtějí osvojit dítě, jež mají v péči; rozsah a obsah přípravy jsou přizpůsobeny individuálním potřebám těchto žadatelů.
- Příprava, posuzování a výběr se vztahuje i na žadatele o osvojení druhého dítěte; rozsah a obsah přípravy jsou přizpůsobeny individuálním potřebám těchto žadatelů.
- Pro přípravu, posuzování a schvalování osvojitelů existují závazné termíny (maximální lhůta od podání žádosti po vyjádření o ne/zařazení do evidence).
- Existuje centrální evidence přípravných kurzů, aby si žadatelé z jednoho kraje mohli vybrat z více možností a účastnit se přípravného kurzu v jiném kraji a v době, která jim vyhovuje.
- Přípravy, posuzování a výběr žadatelů metodicky vede a jejich kvalitu garantuje zastřešující orgán na celostátní úrovni (MPSV).
- Přípravné kurzy jsou financovány státem (např. formou dotace krajským úřadům).

Párování

- Zprostředkování osvojení probíhá na krajské i na celostátní úrovni (zajišťuje MPSV), případně přes Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.
- V případě adresného souhlasu biologických rodičů párování probíhá mezi biologickými rodiči a zájemci o osvojení. Zprostředkování tedy neprovádí orgán sociálně-právní ochrany dětí; OSPOD však před soudním řízením o umístění do předadopční péče provede v rodině zájemců o osvojení šetření a rodinu dále monitoruje.
- Zprostředkování neprovádí orgán sociálně-právní ochrany dětí ani v případě, že o adopci žádají pěstouni dítěte.
- Existuje centrální registr žadatelů o osvojení, přístupný i z jednotlivých krajů.
- Existuje centrální registr dětí k osvojení, přístupný i z jednotlivých krajů.

Soudní řízení o umístění do péče před osvojením

- Soudní řízení o umístění do péče před osvojením započne do půl roku od umístění dítěte mimo rodinu (pokud byla adopce vyhodnocena jako nevhodnější způsob zajištění trvalého rodinného prostředí pro dítě).
- Pokud dítě již bylo na základě adresného souhlasu a předběžného opatření umístěno do péče zájemců o osvojení nebo pokud bylo umístěno do péče pěstounů – nynějších zájemců o adopci, soudní řízení o umístění do péče před osvojením neprobíhá, a proběhne až řízení o osvojení (po 6 měsících od umístění dítěte do jejich péče, ale nejdříve poté, co zájemci dokončili přípravu a prošli procesem posouzení).

Soudní řízení o osvojení

- Soudní řízení o osvojení započne za půl roku od umístění dítěte do péče před osvojením.
- Pokud bylo dítě v péči zájemců o osvojení na základě adresného souhlasu, počítá se doba této péče do doby péče před osvojením; soudní řízení o osvojení však začne až poté, co zájemci o osvojení prošli přípravou a posouzením.

Výchova v osvojitelské rodině

- Po soudním rozhodnutí o osvojení jsou osvojitelské rodiny v pravidelném kontaktu s OSPOD (podpůrné a monitorovací konzultace).
  - Krajská interdisciplinární centra pro rodiny s dětmi v náhradní rodinné péči (včetně osvojení):
    - poskytují postadopční služby osvojitelům, jejich biologickým dětem, osvojeným dětem (i dospělým);
    - podporují kontakty osvojitelské a biologické rodiny, pokud se jedná o otevřenou adopci;
    - zajišťují kontinuitu příprav a postadopčních služeb (s osvojitelskými rodinami pracují od začátku pokud možno stejní lidé).
  - OSPOD a další pověřené osoby nabízejí a poskytují podporu biologickým rodinám, které daly souhlas k osvojení nebo jejichž dítě bylo odebráno a osvojeno.
  - Informace o biologické rodině jsou schraňovány v centrálním systému, aby se děti mohly dostat k informacím o svém původu.
  - Děti jsou vhodným způsobem informovány o tom, že jsou osvojené.
-

4. ZÁVĚR

Popis problémů a možných řešení i návrh modelu osvojování chápeme jako materiál podložený rozsáhlými poznatky vycházejícími z analýz, z debat praktiků na kulatých stolech a z multidisciplinární práce členů pracovní skupiny. Zároveň považujeme za jisté, že v něm naleznete nedostatky, které sami nevidíme. Budeme rádi, když nás na ně upozorníte.

Středisko náhradní rodinné péče má v úmyslu v nejbližší době seznamovat s návrhem modelu adopcí odbornou veřejnost, představitele státní správy a samosprávy a také zástupce politických stran. Cílem těchto aktivit Střediska bude podnítit další diskusi o smyslu a uspořádání adopcí, která povede ke konkrétním změnám v sociální politice, legislativě a praxi.

Použité zdroje

Institut projektového řízení. 2017. Analýza potřeb pěstounských rodin pečujících o děti se specifickými potřebami 2017. [online] [cit. 2017-12-18]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/dokumenty/>

Kocman, D. 2017. Anglie – případová studie. In: Kocman, D., Paleček, J. (eds). *Osvojování dětí v Anglii a v Dánsku. Zpráva z výzkumu v Anglii a Dánsku na téma osvojení*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, s. 7–38. [online] [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://nahradnirodina.cz/publikace#strediskonrp>

Kocman, D., Paleček, J. (eds). 2017. *Osvojování dětí v Anglii a v Dánsku. Zpráva z výzkumu v Anglii a Dánsku na téma osvojení*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. [online] [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://nahradnirodina.cz/publikace#strediskonrp>

Konečná, H. a kol. 2016. Závěrečná zpráva ze setkání zástupců OSPOD a NNO poskytujících služby v NRP ve 13 krajích České republiky. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. [online] [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: http://nahradnirodina.cz/sites/default/files/zaverecna_zprava_ze_setkani_zastupcu_ospod_a_nno_poskytujicich_sluzby_v_nrp.pdf

Nová, H. [v tisku]. Pododdíl 2 Souhlas s osvojením (§ 805–822). In: Švestka, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. 2. vydání. [v tisku]. Praha: Wolters Kluwer.

Novák, O. 2016. Výsledky dotazníkového šetření v krajích. [online] [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: http://nahradnirodina.cz/sites/default/files/vysledky_dotaznikoveho_setreni_v_krajich.pdf

Paleček, J. 2014. Náhradní rodinná péče v České republice po novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí v reflexi pracovníků nestátních neziskových organizací. In: Bubleová, V. a kol. 2014. *Výzkum praxe náhradní rodinné péče v České republice a zkušenosti aktérů s touto praxí*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, s. 237–258. [online] [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/Monografie.pdf>

Paleček, J. 2015. Náhradní rodinná péče v České republice v reflexi pracovníků nestátních neziskových organizací a orgánů sociálně-právní ochrany dětí v roce 2015. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. [online] [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/Nahradni-rodinna-pece-v-CR-v-reflexi-pracovniku-NNO-a-OSPOD-v-roce-2015.pdf>

Paleček, J. 2017. *Osvojování dětí v České republice. Zpráva z výzkumu v České republice na téma osvojení*. [online] [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://nahradnirodina.cz/publikace#strediskonrp>

SocioFaktor. 2015. Návrh optimalizace řízení systému ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti. Ostrava: SocioFaktor. [online] [cit. 2017-12-18]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/dokumenty/>

Vyskočil, F. 2015a. Právní analýza osvojení v Anglii. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. [online] [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://nahradnirodina.cz/publikace#strediskonrp>

Vyskočil, F. 2015b. Právní analýza osvojení v Dánsku. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. [online] [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://nahradnirodina.cz/publikace#strediskonrp>

Vyskočil, F. 2016. Právní analýza osvojení v ČR. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. [online] [cit. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://nahradnirodina.cz/publikace#strediskonrp>

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In: Sběrka zákonů České republiky, částka 111, 7662–7681. [online] [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1999/111-1999.pdf>

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: Sběrka zákonů České republiky, částka 33, 1026–1365. [online] [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2012/033-2012.pdf>

Příloha – informace o členech pracovní skupiny pro model osvojení

Mgr. Jan Paleček

Sociolog, výzkumný pracovník, od roku 2011 spolupracuje se Střediskem NRP a zabývá se kvalitativním výzkumem náhradní rodinné péče. K jeho výzkumným zájmům dále patří sociální služby a jejich reforma, standardy a deinstitucionalizace, konstruování duševní nemoci a náboženských fenoménů.

PhDr. Věduna Bubleová

Vystudovala sociologii na FF UK, dlouhodobě se věnuje problematice dětí žijících mimo vlastní rodinu, zdravotně a sociálně znevýhodněných dětí a jejich rodinám. Působila v klinických zařízeních, výzkumných pracovištích a nestátních organizacích, které se věnují ohroženým dětem. V roce 1994 založila občanské sdružení Středisko náhradní rodinné péče, jehož je dosud ředitelkou. Podílela se na tvorbě a realizaci mnoha alternativních programů, inovativních projektů na pomoc dětem žijícím mimo vlastní rodinu. Je autorkou a spoluautorkou řady publikací, výzkumných zpráv, článků a jiných materiálů o problematice NRP. Dlouhodobě usiluje o rozvoj a změnu systému péče o ohrožené děti u nás. Je předsedkyní Asociace Dítě a Rodina, členkou UNICEF a SOS DV.

Alena Vávrová

Vystudovala sociálně-právní školu v Praze a je absolventkou Institutu pracovníků ve zdravotnictví, obor sociální práce, Brno. Vedle řady seminářů zaměřených na attachment a podporu dítěte v NRP absolvovala v roce 2010 intenzivní trénink v narativním přístupu „Cestou příběhu“. Problematice dětí žijících mimo vlastní rodinu a náhradní rodinné péči se intenzivně věnuje od roku 1992. Ve Středisku NRP pracovala jako vedoucí sociální pracovnice od roku 2005. Nyní spolupracuje na realizaci hlavních projektů Střediska NRP, rozvoji Adopčního centra a odborného vedení sociálních pracovníků. Je autorkou i spoluautorkou několika publikací a odborných textů zaměřených na problematiku NRP.

Mgr. David Kocman, M.A., Ph.D.

Sociolog, výzkumný pracovník, věnuje se deinstitucionalizaci ústavní péče, organizaci podpory v komunitních službách a reformám v oblasti sociálního bydlení. Dlouhodobě se zajímá o proměny veřejných služeb na pomezí klinické a manažerské praxe, které souvisejí se zaváděním vykonatelnosti a řízení kvality.

JUDr. Hana Nová

JUDr. Hana Nová se od osmdesátých let zabývá výhradně rodinným právem a právním postavením nezletilých dětí – do nedávné doby též nesvéprávných. Jako opatrovnická soudkyně působí od roku 1991, a od roku 1993 publikuje, věnuje se legislativní a také pedagogické činnosti. Rodinné právo se stalo jejím celoživotním údělem.

JUDr. Helena Svobodová

JUDr. Helena Svobodová je soudkyní na opatrovnickém úseku od roku 1992, lektorkou Justiční akademie, přednáší i mimo Justiční akademii, je zakladatelkou Spolku rodinněprávních soudců a členkou rady, podílí se na publikační činnosti v rámci rodinného práva (tvorba komentářů k zákonům, vzorů pro soudce aj.).

PhDr. Hana Pazlarová, Ph.D.

Profesně se zaměřuje na systém péče o ohrožené rodiny a děti v českém i mezinárodním kontextu, služby pro rodiny, děti v náhradní rodinné i institucionální péči, na sociálně-právní ochranu dětí. Zabývá se programy pro mladé lidi připravující se na odchod a po ukončení náhradní péče, využitím mediace jako prostředku řešení konfliktů a případovými konferencemi v rámci sociálně-právní ochrany dětí. V těchto oblastech má 20 let praxe a je v nich výzkumně, lektorsky i publikačně aktivní. Má postgraduální vzdělání v sociologii/sociální práci, které získala na FF UK v Praze, kde rovněž od roku 2004 učí na katedře sociální práce.

Mgr. Bc. Jana Klinecká, DiS.

Přibližně 15 let se zabývá problematikou sociálně-právní ochrany dětí. Intenzivně působí zejména v oblasti náhradní rodinné péče. Je považována za průkopnici péstounské péče na přechodnou dobu, kdy tento model jako první aplikovala v praxi. Má bohaté zkušenosti ze státní správy. Při svých přednáškách se zaměřuje zejména na aktuální otázky v SPOD a pomáhá tak odbornému rozvoji pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Byla členkou poradního sboru MPSV ČR, je členkou Komise Rady hl. m. Prahy pro rodinnou politiku, spolupracuje s některými nadacemi. Vystudovala Vyšší odbornou školu sociálně právní v Praze, Univerzitu Hradec Králové a Pražskou vysokou školu psychosociálních studií. Jejím mottem je: „Nehledej důvody, hledej způsoby.“

MUDr. Pavel Biskup

Vystudoval Fakultu dětského lékařství Univerzity Karlovy v Praze a od té doby se věnuje dětskému lékařství. Působil v řadě významných pracovišť jako odborný pracovník Vědecko-výzkumné laboratoře preventivní a sociální pediatrie při katedře pediatrie ILF, Praha a Ministerstva zdravotnictví ČSFR. Od roku 1992 je ředitelem Dětského centra ve Stránčicích. Je autorem a spoluautorem řady publikací, esejí a článků o pediatrii v jejím širokém kontextu. Je zakládajícím členem Společnosti sociální pediatrie ČLS J.E.P. a byl zakládajícím členem Česko-slovenského výboru pro UNICEF, kde později působil ve funkci viceprezidenta. Věnuje se primární prevenci zdravotní péče ohrožení rodiny, sociálně-právní ochraně dětí, prevenci dětských úrazů atd.

Mgr. Filip Vyskočil

Absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze (1994–2000). Od roku 2007 pracuje jako samostatný advokát. Specializuje se na oblast práva rodinného, občanského a trestního.

Mgr. Ondřej Bouša

Vystudoval psychologii na FSS MU, kde nadále působí a výzkumně se zabývá zejména tématem utváření identity v adolescenci a vynořující se dospělosti. Od roku 2010 pracuje jako psycholog na Úřadě pro mezinárodněprávní ochranu dětí, od srpna 2016 zde vede psychologické oddělení. Věnuje se problematice mezinárodního osvojení (kde přímo spolupracuje se zahraničními partnery a žadateli o osvojení), tzv. „mezinárodních rodičovských únosů“ a mediaci. Dlouhodobě spolupracuje s dalšími aktéry, kteří se věnují náhradní rodinné péči (vzdělávání, přípravy, supervize).